

الله اعلم
بالحق

نظریه‌های روانشناسی اجتماعی

تألیف:

درک چدی

ترجمه:

زهره خلیلی

زیر نظر و به ویراستاری علمی:

دکتر مجید صفاری نیا

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۵

نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی

تالیف: درک چدی

ترجمه: زهره خلیلی

زیر نظر و به ویراستاری علمی: دکتر مجید صفاری نیا

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه‌آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ دوم ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ جلد

صحافی: نشاط

شابک: ۱-۰۶۵-۳۰۹-۶۰۰-۹۷۸

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری

پلاک ۹۹، تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۲۳۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۷
بخش ۱: شناخت اجتماعی.....	۱۱
۱. به سوی آزادی: بررسی مجدد نظریه واکنش.....	۱۳
درک چدی	
۲. تناقض در شناخت: ناهماهنگی شناختی.....	۵۵
پل آر. نیل و کرت آ. بونیکی ۹	
۳. نظریه‌های اسنادی: افراد چه‌گونه رفتارها را تعبیر می‌کنند.....	۹۳
برتراند اف. مال	
۴. مدل احتمال تجزیه و تحلیل متقاعدسازی: تأثیرپذیری متفکرانه و ساده‌اندیشانه.....	۱۲۵
بنجامین سی. واگنر و ریچارد ای. پتی	
بخش ۲: مقایسه اجتماعی.....	۱۵۳
۵. مقایسه اجتماعی: انگیزه‌ها، معیارها و ساز و کارها.....	۱۵۵
کاتیا کورکوران، یان کراسیوس و تامس ماس ویلر	
۶. محرومیت نسبی: درک نیروهای محرک نارضایتی.....	۱۸۳
جنی کاریلو، الکساندرا اف. کورنینگ، تارا سی. دنی و فی جی. کراسی	
بخش ۳: تقویت اجتماعی.....	۲۱۱

۷. ارزیابی انصاف: ارزیابی نقادانه نظریه انصاف..... ۲۱۳
دنیس ام. پالک
۸. وابستگی متقابل در تعامل اجتماعی..... ۲۵۱
ان سی. رامبل
- بخش ۴: خویشتن**..... ۲۷۵
۹. خود- طبقه‌بندی و هویت اجتماعی: معنا بخشیدن به ما و آن‌ها..... ۲۷۷
کاترینا اشمید، میلز هیوستون و آنانتی الرامیه
۱۰. نظریه‌های طبقه‌بندی اجتماعی: از فرهنگ تا شناخت..... ۳۰۵
ریچارد جی. کریسپ و آنجلا تی. میتنر
۱۱. تعامل‌گرایی نمادین: از گشتالت تا علوم سایبری..... ۳۲۹
آندریاس اشنایدر
۱۲. مدیریت احساس: تأثیر بر ادراک از خود..... ۳۶۹
منی کوزلووسکی و شینی پیندک

پیش‌گفتار

گوردن آلپورت^۱ (۱۹۶۸) روان‌شناسی اجتماعی را این‌گونه تعریف کرده است: «تلاش برای فهم و توضیح چگونگی تأثیر حضور واقعی، خیالی و یا تلویحی دیگران بر افکار، احساسات و رفتار افراد». در برابر تعاریف محدودی که از روان‌شناسی اجتماعی شده است این تعریف پویایی، تمرکز، و جهت حرکت این رشته را در بر می‌گیرد. نکته مهم فهم رفتار روان‌شناسانه اجتماعی نه تنها مورد توجه قرار دادن اتفاقاتی است که به صورت اجتماعی برای فرد رخ می‌دهد، بلکه توجه به وقوع مسائلی است که از لحاظ درونی و شناختی برای فرد اتفاق می‌افتد و به نوبه خود، بر رفتار اجتماعی تأثیر می‌گذارد. از ابتدای پیدایش این مبحث، که از «اصول روان‌شناسی» ویلیام جیمز^۲ نشأت گرفته است، تا پیشرفت‌هایی که تا به امروز در این رشته به وجود آمده، همیشه بر نقش فرد در الگوی تعامل اجتماعی تأکید شده است. بنابراین، نظریه‌پردازی‌های این رشته در قالب این الگو صورت می‌گیرد. الگویی که اکنون تا حد دربرگرفتن عملکرد عصبی انسان در متن روان‌شناسی اجتماعی وسعت یافته است.

تحقیقات اولیه در زمینه روان‌شناسی اجتماعی که توسط ویلیام مک دوگال^۳، روان‌شناس، (۱۹۰۸) و ادوارد راس^۴، جامعه‌شناس (۱۹۰۸)، انجام گرفت رفتار اجتماعی را به ترتیب بر اساس غرایز و عوامل اجتماعی ارزیابی می‌کرد. بعدها، فلویید آلپورت^۵ (۱۹۲۴) برای فهم رفتار روان‌شناسانه اجتماعی بر الگوی رفتارگرایانه محرک - پاسخ تأکید ورزید. به نظر می‌رسد در طول این دوره اولیه تئوری‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی برای شناخت قلمرویی در رقابت بوده‌اند که نه دارای نظریه‌پرداز بوده و نه از پژوهشی پیچیده برای کشف وضعیت آن برخوردار بوده است. اکثر کارهای انجام شده در زمینه روان‌شناسی اجتماعی در محدوده رشته روان‌شناسی بوده و روان‌شناسی اجتماعی جامعه‌شناسانه سهم نسبتاً اندکی را دارا بوده است. رشته جامعه‌شناسی به شکلی قابل توجه سهم بسزایی در پیشبرد اولیه مفهوم و تئوری خود، خصوصاً از طریق تئوری‌های تعامل نمادین، پدیدارشناسی، و بعدها، قوم‌شناسی داشته است. اما از

^۱. Gordon Allport

^۲. William James

^۳. William MacDugall

^۴. Edward Ross

^۵. Floyd Allport

طرف دیگر، مشارکت روان‌شناسی اجتماعی روان‌شناسانه در تکوین و پیشبرد شاخه‌های محض و کاربردی این رشته نقشی حیاتی داشته است.

روان‌شناسی اجتماعی مطالعات پرشماری در زمینهٔ آزمون فرضیه‌های برگرفته از مفاهیم کلی یا نظریه‌ها داشته است. با این حال نظریه‌های جدید در متون روان‌شناسی اجتماعی کمتر به چشم می‌خورد - رنسانسی که به عنوان نیروی محرکه برای پیشبرد این رشته بسیار ضروری است. به هر شکل بسیاری از نظریه‌ها که در حال حاضر در روان‌شناسی اجتماعی وجود دارند همان قدر اهمیت دارند که در طول چهل سال گذشته اهمیت داشته‌اند. این رنسانس با ارزیابی مجدد اثربخشی نظریه‌های فعلی شروع خواهد شد.

نظریه‌ها قدرت بینش و فهم را ارزانی می‌دارند و به دانشمندان اجازه می‌دهند پدیده‌هایی را ببینند که پیش از این قادر به مفهوم‌سازی از آن نبوده‌اند. به قول آلبرت اینشتن: «براساس نظریه‌ای که به کار می‌برید می‌توانید چیزی را مشاهده بکنید یا نکنید». فرضیه‌ها، قضیه‌ها، پنداره‌ها و «حقایق» تأیید شدهٔ پشتوانه دار، همگی نظریه‌ای با قدرت بینش فراهم می‌آورند. فرضیه‌ها مسلماتی هستند که نظریه‌پرداز در ساخت نظریهٔ خویش مجاز به استفاده از آن است. آن‌ها به سان ابزار اولیهٔ یک نجار هستند. این فرضیات بر نوعی فلسفه یا اصل مبتنی‌اند و البته اغلب نه آن اصولی که نظریه بر اساس آن نقد شود. با این حال، فرضیات به نظریه جهت می‌دهند. از طرف دیگر، قدرت بینش نظریه محدود است، نظریه با همان ابزاری که به آن قدرت می‌دهد مقید می‌شود. این معضلی است که دانشمندان در هر رشته‌ای با آن روبه‌رویند. به هر روی روان‌شناسان اجتماعی این محدودیت‌ها را پذیرفته‌اند. به همین دلیل است که نظریه به عنوان آفرینشی علمی شناخته می‌شود که محدودیت‌هایی دارد. پذیرش مواضع نظری چندگانه فهم جامع‌تری از ذات چند بعدی یک پدیده فراهم می‌آورد.

یک نظریه می‌تواند در چند زمینه مورد نقد قرار گیرد. این زمینه‌ها شامل:

- ۱- انسجام: یک نظریه تا چه اندازه می‌تواند قضایا و فرضیاتش را منسجم کند.
  - ۲- مقاومت بیرونی: در برابر نقد نظریه‌های دیگر بایستد (نظریهٔ A برابر نظریهٔ B).
  - ۳- بعد تاریخی: ثبات زمانی داشته باشد (برای مثال آیا امروزه هنوز نظریهٔ تحلیل روانی فروید یا نظریهٔ اسنادی‌هایدر مورد استفاده قرار می‌گیرد؟)
  - ۴- کاربردی بودن: عمومیت دادن یافته‌های تحقیقی به موقعیت‌های اجتماعی و روش‌شناختی - قوت و ضعف روش‌شناختی مورد استفاده در ساخت نظریه، خصوصاً وقتی یک نظریه تجربی‌نگر باشد.
- متون روان‌شناسی اجتماعی اخیر فاقد یک کتاب نظام‌مند مختص تئوری‌های این رشته بوده است. بنابراین تأکید این کتاب بر نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی همراه با ارزیابی برخی نظریه‌های اصلی است که همچنان مورد بحث هستند و با فهم رفتار مرتبطند.

